לאנדקענטעניש נומ׳ 1(23) מערץ 1937

ד״ר. פיליפּ פרידמאַן

„רעגיאָנאַליזם"

דער רעגיאָנאַליזם איז אַנטשטאַנען כמעט גלייכצייטיק אין אייניקע לענדער, אומעטום אָבער האָט ער געהאַט אַן אַנדערן מקור.

אין פראַנקרייך איז עס געווען דער קאַמף קעגן דעם צענטראַליסטישן סיסטעם און קעגן דער קולטורעלער העגעמאָניע פון פּאַריז. די ערשטע זע־נען צוגעשטאַנען צו דער באַוועגונג די קינסטלע־רישע קרייזן (רעגיאָנאַליסטישע באַלאַדן, ראָמאַנען, מוזיקאַלישע מאָטיוון, פאָלקס־טענץ).

אין ענגלאַנד איז די איניציאַטיוו געקומען פון געאָגראַפן, היסטאָריקער און סאָציאָ־לאָגן. אין דענעמאַרק פון עטנאָגראַפן. אין דער טשעכאָסלאָוואַקיי פון געאָמאָר־פאָלאָגן. אין קאַטאַלאָניען האָט דער רע־גיאָנאַליזם געהאַט אַ פּאָליטישע טענדענץ. זיינע פאָרקעמפער זענען דאָ געווען די קאַטאַלאָנישע אוי־טאָנאָמיסטן.

אַזוי־אַרום איז דער רעגיאָנאַליזם געווען אַ באַוועגונג, מיט „אויסגאַנג־פונקטן פאַר אַ סך געביטן ווי: וויסנשאַפט, קונסט און סאָציאַלע שטרעמונגען. פיל ענינים קייטלען זיך אָן דעם רעגיאָנאַליזם. ס׳איז בכן נישט קיין ענגער ענין פאַר ספּעציאַליסטן, נאָר אַן אַלגעמיינע דערשיינונג, וואָס שטרעבט צו פאַרפילן אַ בלויז אין דער ביז־אַהעריקער אַנטוויקלונג פון דער מענטשלעכער קול־טור און ציוויליזאַציע בכלל.

ס׳וואָלט אפשר איצט געווען דער פּאַסיקער מאָמענט צו געבן אַ דעפיניציע פון רעגיאָנאַליזם. נאָר וואָסער דעפיניציע? ס׳זענען פאַראַן דעפיניציעס, וואָס באַצייכנען דעם רעגיאָנאַליזם אַלס אַ נייעם מעטאָד אין דער וויסנשאַפט, און אין דער שאַפנדיקער קונסט; פאַראַן דעפיניציעס, וואָס באַצייכנען אים אַלס אַ נייעם אופן פון זען און פאָרשן די אַרו־מיקע וועלט, כמעט אַ נייע וועלט־אָנשויונג. דער רעגיאָנאַליזם ליגט נאָך אין די וויקעלעך „in statu nascendi", ער האָט נאָך נישט אויסקריסטאַליזירט

לאַנדקענער, שנעלער איז געוואַקסן די אָרגאַניזאַציע. יאָרן זענען פאָריבער, ביי די אַמאָליקע יינגעלייט האָבן זיך ביסלעכווייז פאַרגנבעט אַ שפּאָר ביסל גרויע האָר. נייע אויפגאַבן זענען צוגעקומען. עס זענען אויך געוואַקסן די עקספּאַנסיע־מעגלעכקייטן פון דער געזעלשאַפט. מען האָט אָנגעהויבן צו פאַר־טײַן, אַז געלונגען איז דער אויספלוג, וואָס האָט דעם פּאַסיקן פירער, נאָר אַ געשולטער ליי־טער קאָן פאַראינטערעסירן די וואַנדערער. די דאָזיקע פאַרשטענדניש ברענגט צו אַ ברייט פאַר־צווייגטער אַרבעט. עס ווערן געשאַפן פאַרשידענע סעקציעס: פאָטאָגראַפישע, טוריסטישע, היסטאָריש־עטנאָגראַפישע, נאַרטן, קאַיאַקן א. ד. ג.

די לייטונג פון דער געזעלשאַפט קומט צום באַשלוס, אַז עס איז שווער אָפּצורייסן אַ גרעסערע צאָל מענטשן פון זייער טעגלעכער אַרבעט כדי צו מאַכן ווייטע אויספלוגן. דעמאָלט שווימט אויף דער געדאַנק פון קאָלאָניעס אויף ווינטער און זו־מער, ווו יעדער קאָלאָניסט זאָל קאָנען פאַרברענגען זיין אָפּרו־צייט אין אַ קולטורעל יידישער סביבה טרייבנדיק גלייכצייטיק טוריסטיק.

ווען מיר וואַרפן אַ בליק אויף די ציפערן, וואָס ווערן געבראַכט אויף אַ צווייט אָרט, ציפערן, וועלכע אילוסטרירן אונזער אַרבעט פאַר די פאַר־גאַנגענע צען יאָר, קומען מיר צום אויספיר, אַז עס איז געשאַפן געוואָרן אַ נייע, גרויסע באַוועגונג ביי יידן. טוריסטיק איז שוין מער נישט קיין פרי־ווילעגיע פאַר רייכע, טוריסטיק איז געוואָרן צו־גענגלעך פאַר יעדן דורכשניט־מענטש, וועלכער איז אומשטאַנד ביי נישט קיין גרויסע אָנשטרענגונג אַרויסרייסן זיך פון די שטאָטישע, שמאָלע געסלעך, פון די ציגל־קאַסטנס, ווו אַ זונען־שטראַל איז אַ זעלטענער גאַסט, אַוועקוואַנדערן ווייט אין די בערג און פילן ווי מיט יעדן מעטער, וואָס מיר הייבן זיך אויף אַלץ ברייטער ווערט אונזער האָרי־זאָנט און אַלץ פרעכטיקער זעט אויס די וועלט.

דער צעניאָריקער יובילײ פון זש. ט. ק. איז אַ יום־טוב נישט נאָר פאַר די, וואָס האָבן געווידמעט זייער צייט און כוחות דער אינסטיטוציע, נאָר אויך פאַר אַלע די, וואָס ווילן זען דעם פי־זישן און גייסטיקן רענעסאַנס פון די יידישע פאָלקס־מאַסן.

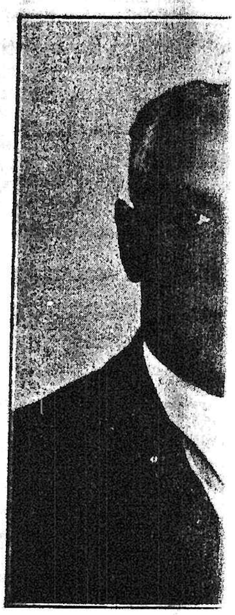

...ס פון דער וואַרש. אָפּט.

זיין „פילאָזאָפיע" הגם ער האָט שוין זיינע קאָנ-
קרעטע אַרבעטסמעטאָדן אויף פאַרשידענע געביטן
פון וויסנשאַפט און קונסט.

מיר וועלן זיך אין די דאָזיקע דעפיניציע-
פלפולים נישט אַריינלאָזן ווייל דאָס וועט אונז קאָנ-
קרעט גאָרנישט געבן. במקום אַבסטראַקטע דעדוק-
ציעס וועלן מיר פרוון שילדערן גאַנץ קורץ די גע-
נעזע פון רעגיאָנאַליזם, זיינע אַרבעטס-פּראָגראַמען
און מעטאָדן — און דאָס וועט אונז געבן אַ בעסערן
באַגריף וועגן מהות פונם רעגיאָנאַליזם איידער דער
גאַנצער דעפיניציע-פלפול.

די אַנטשטייונג פונם רעגיאָנאַליזם בלייבט
אין אַן ענגן צוזאַמענהאַנג מיט דעם גרויסן צענ-
טראַליזאַציע-פּראָצעס, וואָס איז פאָרגעקומען אינם
19-טן יאָרהונדערט.

קודם-כל איז עס געווען אַ פּאָליטישע צענ-
טראַליזאַציע: עס זענען ניוועלירט געוואָרן די פעאָ-
דאַלע אונטערשיידן, די לענדער-סעפּאַראַטיזמען, די
קליינע מלוכהלעך, למשל, די אַזוי גערופענע
Duodzrfürsten אין דייטשלאַנד.

אין דער זעלבער צייט קומט אויך פאָר אַ
ווירטשאַפטלעכע צענטראַליזאַציע. עס אַנטשטייען
גרויסע אינדוסטרי-צענטרן, צו וועלכע עס שטראָמען
אַרבעטער-מאַסן פון פאַרשידענע רעגיאָנען און בילדן
אַזויאַרום איין שוואַרצן פּראָלעטאַרישן גוס. ווייטער
קומט צו די מעטראָפּאָליזאַציע, וואָס האָט שטאַרק
געפעדערט דעם פּראָצעס פון פאַראייניייטלעכן די
קליינבירגערלעכע מאַסן. דאָס אומגעהויערע וואַקסן
פון די קאָמוניקאַציע-מיטלען ווי: אייזנבאַנען, דאַמפ-
שיפן, אויטאָס און ערעראָפּלאַנען, טעלעפאָן און
ראַדיאָ (און באַלד אויך אפשר טעלעוויזיע!) האָט
צונישט געמאַכט יעדן מרחק, האָט דערנענטערט צו
זיך לענדער און פעלקער, צוזאַמענגעפירט מזרח
מיט מערב.

די גרויסע אַנטוויקלונג פון דער פּרעסע און
פונם פילם האָט געמאַכט אַ סוף צו דער עקזאָטיק.
מזרח און מערב זענען געוואָרן נאָענטע שכנים.
די זעלבע קליידונג, די זעלבע מנהגים האָבן אָנגע-
הויבן צו הערשן אומעטום. דאָס ווייטסטע, פאַר-
וואָרפנסטע דאָרף אין די ווילדסטע געגנטן האָט
געקאָנט איצט נאָכמאַכן אין אַלעמען די מאָדע פון
די וועלט-מעטראָפּאָליעס.

געוויס, מיר, ווייסן גאַנץ גוט, וואָס פאַר אַ
קאָלאָסאַלע באַדייטונג פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער
מענטשהייט עס האָבן געהאַט די אַלע אויבנדער-
מאָנטע פאָרטשריטן אינם 19-טן י. ה. ס'איז אי-
בעריק וועגן דעם צו רעדן. דער פּראָגרעס האָט אָבער
געהאַט אויך פיל שאָטן-זייטן. מיר וועלן זיך דאָ
נישט אָפּשטעלן אויף די נעגאַטיווע זייטן פון [illegible]
צענטראַליזם, וואָס האָבן זיך אַנטפּלעקט אין [illegible]
פּאָליטישער, ווירטשאַפטלעכער און סאָציאַלער [illegible]
וויקלונג. עס זענען באַקאַנטע פאַקטן, אַז דער [illegible]
ליטישער צענטראַליזם האָט דערפירט צו ביור[illegible]
ציע און עטאַטיזם, אַז די קאָנצענטראַציע פון [illegible]
און אינדוסטרי האָט פאַרשאַרפט דעם ווירטש[illegible]
לעכן קאַמף, במקום דער פעאָדאַלער פאַרשקלאַ[illegible]
איז געקומען אַן אַנדערע אַרט סאָציאַלע פאַרש[illegible]
פונג. איך וויל נאָר דאָ באַרירן די נעגאַטיווע [illegible]
שיינונגען אינם קולטור-לעבן, ווייל זיי האָבן [illegible]
שייכות צום רעגיאָנאַליזם.

איך האָב פריער דערמאָנט פ ר אַ נ ק ר[illegible]
אַלס דאָס וויגעלע פון רעגיאָנאַליזם. אָט וועלן [illegible]
אויף דעם ביישפּיל זעען די נעגאַטיווע ווירקונג [illegible]
צענטראַליזאַציע. אין דער עפּאָכע פון פּאָליטיש[illegible]
צענטראַליזאַציע האָט די מעטראָפּאָליע פ אַ ר י ז [illegible]
טעריאָכט אויך קולטורעל די פּראָווינץ. פאַריז[illegible]
מאָדע איז געוואָרן אומעטום די טאָן-געבערין, [illegible]
ריזער טעאַטער, פאַריזער קונסט, פאַריזער ליטעראַ-
רישער געשמאַק איז געוואָרן דער אורים ותומ[illegible]
פאַר דער גאַנצער פראַנצויזישער פּראָווינץ און אַפ[illegible]
פאַר דער גאַנצער וועלט. די פּראָווינץ האָט פאַרלוירן
[illegible]ר אייגנאַרט, זי האָט אין אַלעמען נאָכגעמאַכט
פאַריז (און אַזוי האָט מען אויך אין אַנדערע לענ-
דער נאָכגעמאַכט דער הויפּטשטאָט) זי האָט איבער-
גענומען שקלאַפיש און געדאַנקענלאָז אידייען [illegible]
גייסטיקע שטרעמונגען. און דערביי איז די קולטור,
וואָס איז געקומען פון דער מעטראָפּאָליע, ניש[illegible]
תמיד געווען עכטע, אמתע קולטור. עס איז אָפט
געווען אַ מישמאַש פון כלערליי מאָדע-זאַכן, אַ מאַרק-
שרייערישער סינקרעטיזם; דעם דאָזיקן אָבשום און
פּסולת האָט געלעקט, מיט אים האָט זיך מהנה גע-
ווען די פּראָווינץ.

נישט די טיפע, אמתדיקע, אָריגינעלע קולטור
פאַרשפּרייט זיך שנעל. שנעל פאַרשפּרייט זיך דאָס
פלאַכע, באַנאַלע. די גרויסשטאָטישע אַנגראָ-פּראָ-
דוקציע, די עקספּאָרט-אַרטיקלען, די סטאַנדאַרטי-
זירטע קולטור-שיילעכצעך — אָט דאָס האָט באַקומען
צו געניסן די פּראָווינץ. אמת, די גרויסשטאָטישע
השפּעות זענען געווען נישט בלויז נעגאַטיווע. דער
שטראָם, וואָס איז געקומען פונם צענטער האָט אויך
געבראַכט גוטע און עכטע ווערטן. ער האָט גע-
ר יי ני ק ט די פּראָווינץ, האָט זי אָפּגערוימט פון
כלערליי פאַרעלטערטע, לעכערלעכע אַנאַכראָניזמען,
פון פאַרעפּושטע, קאָנסערוואַטיווע איבערעשטן.
אָבער גלייכצייטיק האָט ער אַוועקגעשווענקט דאָס
אייגנאַרטיקע, ווערטפולע וואָס די פּראָווינץ האָט פאַר

מאָגט, ער האָט איר געגעבן אַן אוניפאָרמירטן, גרויס־שטאָטישן שאַבלאָן.

די צענטראַליזאַציע האָט דער פּראָווינץ צוגענומען אויך די מענטשן. די וואַקסנדע מעטראָפּאָליע האָט אויסגעזויגט פון דער פּראָווינץ די סאַמע בעסטע, פעיקסטע, שעפערישסטע כּוחות: ווו נאָר ס'איז געווען אַ באַגאַבטער וויסנשאַפטלער אָדער קינסטלער האָט ער געצויגן צו דער הויפּטשטאָט; אויך דער רירעוודיקער און עמפּינדלעכסטער טייל פון דעם קולטור־קאָנסומענט, דהיינו די אַרבעטער־מאַסן און די פרייע באַרופן האָבן זיך קאָנצענטרירט אין דער מעטראָפּאָליע און אין די גרויסע אינדוסטרי־שטעט.

אַזוי אַרום האָט די צענטראַליזאַציע צוגענומען בײַ דער פּראָווינץ אַלץ: די מענטשן, די אַלטע קולטור־ווערטן און די מעגלעכקייטן צו שאַפן נײַע קולטור־ווערטן. די פּראָווינץ איז געוואָרן סטעריליזירט און אוניפאָרמירט.

און אָט בײַ דעם מצב האָט זיך אָנגעהויבן די רעאַקציע קעגן די נעגאַטיווע זייטן פון דער צענטראַליזאַציע. דאָס איז געווען דער רעגיאָנאַליזם. די רעגיאָנאַליסטן זענען קודם־כּל אויסן געווען צוריקצופירן צו אַ גלײַכגעוויכט צווישן דעם צענטרום און דער פּראָווינץ. די צענטראַליזאַציע האָט זיך אירע מעלות — האָבן זיי געטענהט — אָבער אויף דעם געביט פון קולטור און אַפילו אויפן ווירטשאַפטלעכן געביט מוז די צענטראַליזאַציע פּאַרטיפּט און דערגענצט ווערן דורך אַ גלײַכצײַטיקער דעצענטראַליזאַציע אָדער דעקאָנצענטראַציע.

בפרט אויפן געביט פון גייסטיקער שאַפונג טאָר מען נישט צו ווייט גיין אויפן וועג פון צענטראַליזאַציע. די שעפערישע גייסטיקע טעטיקייט קאָן זיך נאָר אַנטוויקלען אין אַ פרייער אַטמאָספערע, די הערשאַפט פון אַ סטאַנדאַרטיזירטן שאַבלאָן באַדײַט פאַר איר אַ טויט־קלאַפּ. די גרעסטע וויסנשאַפטלעכע און קינסטלערישע דערגרייכונגען זענען געווען דאָרט, ווו עס האָט געהערשט אַ רײַכטום פון קולטור־צענטרן און ווו ס'איז נישט געווען קיין העגעמאָניע פון איין צענטער. אַזוי האָט זיך למשל אַנטוויקלט די קונסט, פילאָזאָפיע און ליטעראַטור אין די אַנטיקע גריכישע קליינע מלוכות, אַזוי האָט געבליט די גרויסע רענעסאַנס־קונסט אין די צענדליקער קליינע איטאַליענישע צענטרן, אַזוי איז געוואַקסן די ליטעראַטור און די וויסנשאַפט אין די דײַטשע הײדעלבערגס, געטינגען, ווײַמאַר, יענאַ און אַנדערע שטעטלעך. אויב מען וויל ראַטעווען די קולטור פון סטאַנדאַריזאַציע, דאָס לאַנד, דאָס הייסט קודם כּל די פּראָווינץ פון לאַנגזאַמען גײַסטיקן טויט — טאָ מוז מען שטרעבן אויפצולעבן אויפסנײַ די גײַסטיקע שעפערישע כּחות פון די רעגיאָנען.

עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ הייסע דיסקוסיע; די קעגנער פון רעגיאָנאַליזם האָבן פאָרגעוואָרפן, אַז דער רעגיאָנאַליזם איז אַ ריקשריטלעכע דערשײַנונג. נאָר וואָס האָט מען אַזוי שווער אויסגעקעמפט די פּאָליטישע אײנהייט פון לאַנד (למשל איטאַליען, דײַטשלאַנד, צום טייל פראַנקרײַך, פּוילן נאָך דער וועלט־מלחמה א. א. וו.) און דאָ קומען די רעגיאָנאַליסטן און ווילן ווידער די דאָזיקע אײנהייט צעברעקלען! די צענטראַליזאַציע איז אַ גרויסער פאָרטשריט, מען דאַרף זי נישט רירן!

דערויף האָבן די רעגיאָנאַליסטן געענטפערט: אײנהייט יאָ, צענטראַליזאַציע יאָ, אָבער נישט אַלע אירע נעגאַטיווע רעזולטאַטן. אײנהייט, האָבן זיי געטענהט, מוז נישט באַדײַטן דווקא אײנפאָרמיקייט, מאָנאָטאָניע. וואָס רײַכער, וואָס שפּעדיקער, וואָס פילפאַרביקער עס זענען די טיילן, אַלץ שענער, אַלץ פולער און שטאַרקער איז די גאַנצקייט. די בײדע עלעמענטן: צענטראַליזאַציע און דעצענטראַליזאַציע מוזן פאַרבונדן ווערן אין אַ העכערן סינטעז; די פּראַקטיק האָט באַוויזן, אַז דאָס איז מעגלעך אין דעם פּאָליטישן לעבן (צענטראַלע אַדמיניסטראַציע פון איין זײַט, און אויטאָנאָמיע און זעלבסטפאַרוואַלטונג פון דער אַנדערער זײַט) דאַרף מען אויך זוכן ווי דאָס צו רעאַליזירן אויף אַנדערע געביטן (ווירטשאַפט, קולטור א. א. וו.).

די רעגיאָנאַליסטן האָבן אָנגעהויבן איבערגיין צו מעשים: צו באַווײַזן, ווי אַזוי עס ווערן געשאַפן נײַע רעגיאָנאַלע ווערטן, ווי אַזוי עס ווערן אָפּגעראַטעוועט פון פאַרגעסנהייט און פון פאַרפאַלן־ווערן אַלטע, עכטע רעגיאָנאַלע ווערטן, ווי אַזוי ווערט דורך אָט דעם באַרײַכערט די אַלגעמײנע קולטור.

אָנגעהויבן האָט מען פון אויפלעבן און אויפפרישן אַלטע רעגיאָנאַלע מוזיק און טענץ, באַלאַדן און ראָמאַנען, פאָלקס־מלבושים, דהיינו רעגיאָנאַלן פאָלקלאָר (פאָלקלאָר איז בכלל רעגיאָנאַל), לידער, שפּריכווערטער, לעגענדעס, מנהגים, שפּראַך־אידיאָמען, פאָלקס־דיכטונגען. פון די אַלע רעגיאָנאַלע מאָטיוון האָבן אָנגעהויבן צו שעפּן די קינסטלער, מאָלער, סקולפּטאָרן און קודם־כּל די ליטעראַטור. אָבער באַלד האָט מען אויך אָנגעהויבן פאָרשן די גענעזע פון די פאַרשידענע רעגיאָנען און פון פאַרשידענע טיפּן פון רעגיאָנאַלער קולטור. מען האָט געוואָלט דערקענען וואָסערע גרויסע קולטור־ווערטן האָט געשאַפן יעדער רעגיאָן באַזונדער, פאַרוואָס, און וואָס אַזוינס קענען מיר נאָך דער־

װאָרטן פון דעם דאָזיקן רעגיאָן. מען האָט אָנגעהויבן צו באַשטימען די קלימאַטישע, געאָגראַפישע, פלאָריסטישע, פאַוניסטישע, עטנישע רעגיאָנען וכדומה. מען האָט אָנגעהויבן פאָרשן, װאָס איז אַזוינס למשל דער װירטשאַפטלעכער רעגיאָן, װאָסערע װירטשאַפטלעכע בשותּפותדיקע אייגנשאַפטן בילדן דעם באַזונדערן רעגיאָנאַלן טיפּ, װי האָבן די װירטשאַפטלעכע אייגנשאַפטן משפּיע געװען אויף די אַנדערע עלעמענטן, װי באַפעלקערונג בכלל, גלויבנסגרופּן, נאַציאָנאַלע גרופּן, קולטורעלע און עטנאָלאָגישע באַזונדערהייטן א. א. װ., װאָס דאַרף מען טון כּדי צו באַריקזיכטיקן די ספּעציפישע װירטשאַפטלעכע באַדערפנישן פונם רעגיאָן און אים װייטער אַנטװיקלען? מען האָט געפאָדערט, אַז ביי דער איינטיילונג אין אַדמיניסטראַטיװע איינהייטן (גובערניע, דעפּאַרטאַמענט, קרייז) זאָלן די דאָזיקע רעגיאָנאַלע טעריטאָריאַלע קיבוצים באַריקזיכטיקט װערן.

דאָ האָט מען זיך אָבער אָנגעשטויסן שוין אויף די ערשטע שװעריקייטן. װאָס איז דאָס בכלל אַ רעגיאָן? צי זענען דאָס בשותּפותדיקע געאָגראַפישע, צי בשותּפותדיקע װירטשאַפטלעכע, צי קולטורעלע, צי עטנישע, צי היסטאָרישע, צי גאָר אַנדערע אייגנשאַפטן, װאָס שאַפן אַ רעגיאָן? צי דעקן זיך אַלע אייגנשאַפטן, צי קרייצן זיי זיך? צי איז דאָס מעגלעך, אַז ס׳זאָלן זיך דעקן למשל היסטאָרישע, געאָגראַפישע, עטנישע, װירטשאַפטלעכע א. א. רעגיאָנען, צי איז פאַרקערט: איין װירטשאַפטלעכער רעגיאָן איז עטניש, היסטאָריש, געאָגראַפיש גענומען נאָר אַ חלק פון פאַרשידענע אַנדערע רעגיאָנען און נאָך אַ פראַגע: צי ענדערט זיך נישט דער באַגריף פון רעגיאָן במשך פון דער צייט? נעמען מיר למשל דעם לאָדזשער רעגיאָן: היינט איז ער אַן אויסגעשפּראָכן װירטשאַפטלעכע איינהייט: טעקסטיל־ראַיאָן. פון דער דאָזיקער װירטש. איינהייט איז ערשט אַרויסגעװאַקסן, װאַקסט ערשט היינט אַרויס אַ נייע קולטורערע און סאָציאַלע איינהייט. אָבער מיט הונדערט יאָר צוריק איז קיין לאָדזשער רעגיאָן בכלל נישט געװען, און אויך קיין לאָדזשער אינדוסטריע. ס׳זענען געװען: אַ שעראַדזער, לענטשיצער, קאַלישער און מאַזאָװיער רעגיאָן.

רעגיאָן איז בכן אַ היסטאָריש באַדינגטע קאַטעגאָריע, נישט קיין אומװאַנדלבאַרע, פעסטשטייענדע. דער באַגריף פונם רעגיאָן איז אַן עלאַסטישער; דער רעגיאָן קאָן װאַקסן, זיך צוזאַמענשרומפּן אָדער אַפילו אינגאַנצן פאַרשװינדן אין משך פון דורות.

די ייִנגע רעגיאָנאַליסטישע װיסנשאַפט האָט נאָך נישט באַװיזן צו ענטפערן אויף די דאָזיקע פראַגן און אָפּצוגרענצן קלאָר און גענוי די איינצעלנע רעגיאָנען.

װאָס שייך דעם אַרבעטס־פּראָגראַם פון דער רעגיאָנאַליסטישער באַװעגונג שטעלט זיך די פראַגע: װי זעט אויס דער אונטערשיד צװישן דער לאָקאַלער און דער רעגיאָנאַלער פאָרשונג? לאָקאַלע

מ. ב.

די שפּראַך פון ציפערן

פון דעם אינהאַלטסרייכן באַריכט פאַר דער צעניאָריקער טעטיקייט פון דער געזעלשאַפט, לאָזן זיך מאַכן זייער באַלערנדיקע אויספירן. עס זענען דאָ פאַרטרעטן, װי מיר זעען, פאַרשידענע געביטן פון לאַנדקענטעניש. יעדער אָפּשניט איז אַזױ װאָגיק און װיכטיק פאַר דער גאַנצקייט פון דער געזעלשאַפט, אַז מיר פאַרשפּאָרן צוצוגעבן לאַנגע קאָמענטאַרן. די שפּראַך פון ציפערן איז נענוג איבערצייגנד.

אַלזאָ 33666 מענטשן האָבן זיך באַטייליקט אין 1549 אויספלוגן. דאָס איז אַ גאַנצע אַרמעע פון לאַנדקענער. מענטשן, װאָס טראָגן שוין אין זייער בלוט דעם אומרויִקן װאַנדער־גלי, אַ דאַנק זיי באַקומט אונזער אידעע שװונג, עקספּאַנסירט זיך צװישן דער מאַסע. װעגן דעם אינהאַלט פון די אויספלוגן זאָל רעדן זייער פאַרשידנאַרטיקייט: שטאָטישע אויספלוגן, הינטערשטאָטישע, בערג, ים; אינדוסטריע־צענטרן, מוזעאומס, פאַבריקן, אינסטיטוציעס פון עפנטלעכן געברויך — אַן אמתער קאַליידעסקאָפּ פון אָביעקטן, לאַנדשאַפטן.

אויפן צװייטן אָרט שטעלן מיר אַװעק די קאָלאָניעס און װאַנדער־לאַגערן. אויך דאָס איז טוריסטיק, אָפּרו־טוריסטיק. דער איינדרוק איז אַ דויערנדער, די לאַנדשאַפט קריצט זיך טיפער איין אין זכּרון, דאָס חברישע צוזאַמענלעבן לאָזט איבער שפּורן, אַנטװיקלט די מענטשן געזעלשאַפטלעך, פּאַסט זיי צו צום קאָלעקטיװן לעבן. 5228 מענטשן האָבן גענאָסן פון די קאָלאָניעס, 1193 אויספלוגן זענען פאַר זיי אָרגאַניזירט געװאָרן מיט 23000 באַטייליקטע. דאָס זענען װידער אימפּאָזאַנטע ציפערן. די עסטעטישע עמאָציעס, װאָס די קאָלאָניע־באַטייליקטע האָבן איבערגעלעבט גייען נישט פאַרלוירן, זיי האָבן אַן ערציערישע װירקונג, זיי שמידן צו דאָס אויג צו דער נאַטור.

איצט קומט די אינערלעך־קולטורעלע אַרבעט, װאָס פאַרטיפט דעם לאַנדקענערישן געדאַנק און

פאָרשונגען זענען אייגנטלעך געווען תמיד. וואָס זעהען אַלזאָ די רעגיאָנאַליסטן דאָ מחדש?

דאָ מוז מען אָנווייזן, אַז לאָקאַלע פאָרשונגען האָבן שטענדיק געטראָגן אַ צופעליקן, פראַגמענטאַרישן כאַראַקטער, געווען אָפט אַ פּועל־יוצא פון אַן אינדיווידועלער, צופעליקער פאַראינטערעסירונג. ס'רוב האָבן זיך דערמיט פאַרנומען אַמאַטאָרן. נישט תמיד האָבן זיי געהאַט דעם וויסנשאַפטלעכן, ערנסטן כאַראַקטער. דאַקעגן האָבן די רעגיאָנאַלע פאָרשונגען אַ ס י נ ט ע ט י ש ן כאַראַקטער. ס'גייט אין זעם נישט אויפצוכאַפּן דעם אָדער יענעם אינטערעסאַנטן פראַגמענט, נאָר צו שאַפן אַ פולשטענדיק, אַלזייטיק בילד פונם גאַנצן רעגיאָן אין יעדער הינזיכט. די רעגיאָנאַלע אַרבעטן ווערן געפירט לויט אַ גענויעם פראָגראַם און מיטן הסכם צו די אויבנדערמאָנטע אַלגעמיינע טעאָרעטישע הנחות מיט אַן איינהייטלעכן פּלאַן און סיסטעמאַטיש; אין קעגנזאַץ צו דער פראַגמענטאַרישקייט פון די לאָקאַלע פאָרשונגען קענען זיי ט אָ ט אַ ל.

לאָמיר אָבער נעמען אַן אַנדערן ביישפּיל, נישט פון דעם געביט פון ריינער וויסנשאַפט, נאָר פּראַקטישער פּאָפּולאַריזאַציע, וועט דער אונטערשייד צווישן לאָקאַל און רעגיאָנאַל נאָך בולטער ווערן.

אַמאָל האָט מען געגרינדעט ל אָ ק אַ ל ע מ ו ז י י ע ן. אַזאַ מוזיי אין דער פּראָווינץ־שטאָט האָט זיך באַמיט נאָכצומאַכן די גרויסע מוזעומס פון דער מעטראָפּאָליע. מען האָט געזאַמלט קעגנשטאַנדן פון אַלע עקן וועלט. און אַזוי ווי קיין מיטלען דערויף האָט מען נישט געהאַט האָט מען צונויפגענומען כלערליי מיסט. מען האָט אָנגעשטאָפּט די זאַלן מיט פאַלשע רובענסען און טיציאַנען, מיט כלערליי קאָפּיעס און מינדערווערטיקע שאַפונגען פון ערשט־קלאַסיקע וועלט־נעמען. די מוזייען האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט זייער פּרעטענסיאָנאַלישקייט, סנאָביזם און מיט מאַנגל אין עכטע, אָריגינעלע זאַכן.

היינט גרינדעט מען אָפּט ר ע ג י אָ נ אַ ל ע מ ו ז י י ע ן; דאָרט זאַמלט מען נישט קיין וועלט־מאַרקן, נאָר די רעגיאָנאַלע שאַפונג אויף אַלע געביטן פון קונסט, פאָלקסקונסט, האַנטווערק און ענלעכע שאַפונגען. די דאָזיקע מוזייען האָבן אַ גרויסן ווערט, אַן איינציקאַרטיקן און אַן אָריגינעלן. אומגעפער דאָס זעלבע קאָן געזאָגט ווערן וועגן לאָקאַלע און רעגיאָנאַלע אַרכיוון.

מען טאָר אָבער נישט איבערטרייבן! נישט אויף יעדן געביט קאָן מען פאַרלאַנגען צו קולטיווירן די ספּעציעלע רעגיאָנאַלע ווערטן. אַזוי וואָלט עס למשל געווען אַ לעכערלעכקייט צו פאַרלאַנגען, אַז די לאָקאַלע ביבליאָטעק זאָל זיך ספּעציאַליזירן אין רעגיאָנאַליסטישע ביכער. דאָ האַנדלט זיך אין אַזעלכע קולטור־אינסטיטוציעס, וואָס דאַרפן קודם־כל פאַרמיטלען אין דער צופירונג פון אַלגעמיין־מענטשלעכע קולטור־ווערטן און שאַפן אַ קאָנטאַקט מיט דער ברייטער וועלט.

(סוף קומט)

דינט פאַר אים אַ שטאַרקן פונדאַמענט. אַלזאָ 196 רעפעראַטן מיט 12000 צוהערער פאַר די צען יאָר. לאָמיר וואַרפן אַ בליק אויף די טעמאַטיק: טוריסטישע פּרעלעקציעס. עטנאָגראַפיע, פאָלקלאָר, רייזע־איינדריקן, מעטאָדיק פון לאַנדקענטניש, ליטעראַרישע אָוונטן, פאָרלעזונגען וועגן קונסט, פאָלקסשאַפונג. דאָס איז ווידער אַן אַקטיוו, וואָס דאַרף ווי געהעריק אָפּגעשאַצט ווערן.

לאָמיר נאָך דערמאָנען די אויסשטעלונגען (זייער אימפּאָזאַנט איז אייגעפאַלן די לעצטע פאָטאָגראַפישע אויסשטעלונג), קורסן פאַר וועג־ווייזער, פאָטאָגראַפישע קורסן, פאָטאָגראַפישע זאַמלונגען (יידישע טיפּן, שטייגער־לעבן) דאָס איז אַ קולטורעלע דערגרייכונג. אַן אַרכיוו וואָס בלייבט אויף דורות (די זאַמלונגען).

עס קומט נאָך צו ריין טוריסטישער ספּאָרט: סקי, קאַיאַקן און שווים־ספּאָרט, גימנאַסטיק א. ד. גל. דאָס איז נישט קיין קליינער־ביישטייער צו דער פּיזישער רעגענערציע פון די יידן אין פּוילן.

ווייטער: אַ ביבליאָטעק מיט איבער 1000 ביכער פון וויסנשאַפטלעכער און פאַך־ליטעראַטור, 200 מאַפּעס, אַלערליי מכשירים צו טוריסטיק, אַן ערשט־קלאַסישע פאָטאָגראַפישע לאַבאָראַטאָריע, וואָס שולט אויס צוקונפטיקע קונסט־פאָטאָגראַפן.

און וואָס פאַר אַ שלל פון ערנסטע וויסנשאַפטלעכע מאַטעריאַלן, אויפן געביט פון יידישער געשיכטע, פאָלקלאָר און עטנאָגראַפיע שטעלן מיט זיך פאָר די 23 נומערן פון „לאַנדקענטניש”!

נעמען מיר אין באַטראַכט, אַז דער דאָזיקער רייכער באַריכט נעמט אַרום בלויז וואַרשע. ווען מיר וועלן צוגעבן אַנאַלאָגישע ציפערן פון דער טעטיקייט אויף דער פּראָווינץ, וועלן מיר ערשט האָבן אַ באַגריף פון דער קאָלאָסאַלער אַרבעט, וואָס די געזעלשאַפט פאַר לאַנדקענטניש האָט אָפּגעטון אין פאַרלויף פון איר צעניאָריקער עקזיסטענץ.

אותיות מחכימות.

די דאָזיקע ציפערן וועלן פאַר אונז זיין אַ וועגווייזער אויף דער שוועל פון צווייטן צענדליק יאָר, אין וועלכן עס טרעט אַריין די יידישע לאַנדקענערישע באַוועגונג אין פּוילן.

לאנדקענטעניש

י ו נ י 1397 ‏ ‏ ידיעות פון יי. ג. פ. ל. ‏ ‏ נומער 2 (24) 9־טער יאָרגאַנג

דר. פיליפ פרידמאַן

„רעגיאָנאַליזם"

(סוף)

אַ גענויע באַשרייבונג פון די אַרבעטס־מעטאָד פון דער רעגיאָנאַלער וויסנשאַפט איז איבעריק, ווייל דאָס איז אַ ענין פאַר ספּעציאַליסטן, אַ באַזונדער קאַפּיטל אין יעדן פאַכגעביט. עס מוז אָבער אויפגעקלערט ווערן אַן אַלגעמיינע פּרינציפּיעלע פראַגע, וואָס איז פאַרבונדן מיט דעם אַרבעטס־מעטאָד. די רעגיאָנאַליסטישע פאָרשונג איז אַ באַגרענעצטע, אַן איינדרינגלעכע אַנאַליזע אין ענינים און פּראָבלעמען, װאָס בילדן לגבי דער „גרויסער" וויסנשאַפט נאָר אַ קליינעם פּרט. מען קען מאַכן אַ פאָרוורף, אַז דער רעגיאָנאַליזם פירט צו באַגרענעצונג און פאַרשמעלערונג פון די וויסנשאַפטלעכע האָריזאָנטן, ער באַגרענעצט דעם בליק פון פאָרשער, געוויינט אים צו זען נאָר אַ גאַנץ קליינעם אויסשניט און צו פאַרגעסן דאָס גאַנצע. דאָס איז ריכטיק. מען מוז וואָרנען פאַר גוזמאדיקער איבערטרייבונג פון די רעגיאָנאַליסטן, וואָס ווילן פון אים מאַכן דעם איינציקן וויסנשאַפטלעכן מעטאָד, דעם אויסגאַנגסּפונקט פון יעדער וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג, אַפילו אַ וועלט־אָנשויונג.

מען טאָר נישט פאַרגעסן, אַז דעם אויבן־אָן פון דער וויסנשאַפט דאַרפן פאַרנעמען די גרויסע פּראָבלעמען און סינטעטישע אויפגאַבן.

דעם רעגיאָנאַליזם מוז מען, אַלזאָ, באַטראַכטן װי אַ וויכטיקע דערגענצונג. די סינטעזע, וועלכע באַנוצט זיך מיט די שפּיצן־רעזולטאַטן פון יעדער פאָרשונג, קען אַמאָל ווערן אָבערפלעכלעך און ווערבאַל, ווען עס זאָלן איר אויספעלן די מאַסיווגעבויטע פונדאַמענטן, די פונדאַמענטן פון ממשותדיקן אויסגעפאָרשטן מאַטעריאַל. דער רעגיאָנאַליזם העלפט אונז אַריינדרינגען טיפער ביים אויסגראָבן דידאָזיקע ממשותדיקע בוישטיינער פון דער וויסנשאַפטלעכער סינטעזע. אויף אַ ענג־באַגרענעצטן געביט קען מען אפשר נישט קומען צו קיין סינטעטישע אויספירן, אָבער מען קען זייער טיף אַריינדרינגען אין דעם אויספאָרשן איינצלנע דערשיינונגען. דער אַנאַליז קאָן אַמאָל ברענגען איבעראַשנדע רעזולטאַטן, אַזוי אַז ער קערט איבער דעם גאַנצן ביזהעריקן וויסנשאַפטלעכן סינטעז.

אָט דאָס איז די באַדייטונג פון רעגיאָנאַליזם און זיין ביישטייער צו דער „גרויסער", אַלגעמיינער וויסנשאַפטלעכער פאָרשונג.

לאָמיר ווידער נעמען אַ ביישפּיל פונם פּראַקטישן לעבן, וויאַזוי רעגיאָנאַליסטישע פּראָדוקציע קען געבן אָנרעגונגען און באַרייכערן די אַלגעמיינע קולטור. אינטערעסאַנט איז דאָ אַזאַ געביט ווי די עסטעטיק פון דעם טאָג־טעגלעכן לעבן. יעדער ווייסט ווי אַלגעמיין און ווי גרויס איז די סטאַנדאַריזאַציע אויף פאַרשידענע אָפּשניטן פון טאָג־טעגלעכן לעבן בגוגע הייזער, וווינונגען, קליידער, מעבל א. אַז. וו. דאָס איז אַ מעכטיקער אַנטוויקלונגס־פּראָצעס צוליב דער מעכאַניזירטער פּראָדוקציע און אַ ווירטשאַפטלעכע נויטווענדיקייט. און דאָך הויבט אָן די אויפלעבונג פון רעגיאָנאַלע טראַדיציעס שוין איצט אַריינצופירן אַ אינדיווידועלע נאָטע, אַ באַרייכערונג, ווען אויך פּרטים־ווייז, אין קליינינקייטן, בהדרגה — אין דעמדאָזיקן סטאַנדאַריזירטן געביט: זאַקאָפּאַנער מעבל, הוצולישע אויסאַרבעטונגען, לוויוויטשער און הוצולישע קילימען און דעקן באַלעבן די סטאַנדאַריזירטע וווינונגען; די ווילעס אין די פאָרשטעט פרוווט מען. בויען אין זאַקאָפּאַנער סטיל אָדער ענלעך. פרויען זעט מען זומער אָנגעטון נישט תמיד לויט דער פאַריזער מאָדע, נאָר אין „דירנדל"־קליידער („כלאָפּקעס") א. אַז. וו. מען זעט אַלץ מער פאָלקסטימלעכע שפּיצן און האַפטן, לייוונטענע מלבושים, פאָלקסקעראַמיק א. אַז. וו.

די רעגיאָנאַליסטישע באַוועגונג האָט זיך שנעל פאַרשפּרייט אין אַ סך לענדער; דער עיקר אין

פראַנקרייך, ענגלאַנד, דענעמאַרק, טשעכאָסלאָוואַקיי, ראַטנפאַרבאַנד, איטאַליען, קאַטאַלאָניען, דייטשלאַנד (ביז היטלערן). אויך אין פוילן איז די באַוועגונג אין די לעצטע יאָרן שטאַרק אויסגעוואַקסן.

די רעגיאָנאַליסטישע באַוועגונג שטייט אין אַ ענגן צוזאַמענהאַנג מיט דער טוריסטיק. אין דער טוריסטישער פראָפּאַגאַנדע ווערן שטאַרק אויסגענוצט רעגיאָנאַליסטישע מאָטיוון. רעגיאָנאַליסטישע מאָטיוון זענען אויך אַריינגעפירט געוואָרן אין די שולן און אין דער פאָלקסבילדונג בכלל. דער לער-פּראָגראַם אין דער גרונט-שולע (פּאָווסעכנע שולן") שטיצט זיך, אין הסכם מיט די פאָדערונגען פון דער נייער פּעדאַגאָגיק, אויף דער אַרומיקער סביבה. (פּעדאַגאָגישער רעגיאָנאַליזם).

וואָס לאָזט זיך דאָ אויסדרשענען וועגן ייִדן איז אַ קלאָרע זאַך. מיר האָבן גענוי ווי די אַנדערע פעלקער אונזערע עטנישע און קולטורעלע רעגיאָנאַלע גרופּן: ווילנער קאַנט, פּאָדאָלע, וואָלין, אוקראַינע, מזרח- און מערב-גאַליציע, וואַרשע און לאָדזשער ראַיאָן א. אַז. וו.

עס מוזן אָבער זיין באַוואָרעניש. צי וועט נישט ליידן דאָס נאַציאָנאַלע באַוווסטזיין ביי ייִדן צוליב דעם שטאַרקן באַטאָנען די רעגיאָנאַלע פאַרשירנהייטן?

אַן ענטפער איז שוין געגעבן געוואָרן: זינט עטלעכע יאָרן איז די ייִדישע ליטעראַטור און די ייִדישע וויסנשאַפט (פאָלקלאָר, עטנאָגראַפיע, געשיכטע) באַרייכערט געוואָרן מיט רעגיאָנאַליסטישע מאָטיוון און עס האָט אונזער אַחדות גאָרנישט געשאַדט, פאַרקערט, עס האָט נענטער צוגעבונדן צו זיך פאַרשידענע ייִדישע קולטור-קרייזן און וועלט-געגנדן.

אַן אַנדער פאָרוואורף קומט פון די ציוניסטישע קרייזן: ייִדישער רעגיאָנאַליזם איז די באַיאָונג פון גלות. דאָס באַטאָנען די פאַרבונדנקייט מיט דער אַרומיקער וועלט, שטאַרקט דאָס באַוווסטזיין פון צוזאַמענוואַקסנהייט מיט דער פרעמדער סביבה — און דאָס דאָזיקע באַוווסטזיין אָדער געפיל איז דאָך סוף כל סוף אַן „אילוזיע", אַ „שעדלעכער חלום", וועלכן מיר דאַרפן באַקעמפן.

אַ צווייטער פאָרוואורף קומט פון די ראַדיקאַל געשטימטע, לינקע קרייזן: רעגיאָנאַליזם איז אַ רעאַקציאָנערע דערשיינונג. רעגיאָנאַליזם באַטאָנט און וויל אויפפרישן טראַדיציעס פון דעם ריקשריטלעכן עבר, רעגיאָנאַליזם פאַרשמעלערט דעם בליק אויף פּאָליטישע פראַגן; דורך רעגיאָנאַליסטישע פאַראינטערעסירונג ווילן די הערשנדע קלאַסן אָפּלענקען די אויפמערקזאַמקייט פון די ברייטע מאַסן פון אַקטועלע בּרענענדיקע צייט-פּראָבלעמען און זיי אָראָפּשטופּן אין עפּעס אַן ענגע קאָרידאָר פון פאַרעיפּושטן, אַלטמאָדישן רעגיאָנאַליזם.

שוין דערפון וואָס די טענות קומען פון אַזעלכע פאַרשידענע זייטן, באַווייזט בפירוש אַז זיי זענען זיך סותר. אַלע די אויבנדערמאָנטע טענות זענען סוף-כל-סוף וואַריאַנטן פון דעם איינעם פּרינציפּיעלן און זייער אָפט באַרירטן פּראָבלעם: די באַציונג צווישן וויסנשאַפט און לעבן. פאַראַן אַ שטאַנדפּונקט וואָס באַהויפּטעט, אַז אָביעקטיווע וויסנשאַפט גאַנץ פריי פון כל-ערליי פּאָליטישע טענדענצן איז נישט בנמצא, בפרט אין די הומאַניסטישע אוןווירטשאַפטלעכע וויסנשאַפטס-צווייגן. פאַראַן אויך אַנדערע דעות. דער רעגיאָנאַליזם קאָן פּונקט אַזוי ווי יעדע אַנדערע וויסנשאַפט אויסגענוצט ווערן צו פּאָליטישע צוועקן, און דאָס פאַר גאַנץ פאַרשידענע צוועקן, פאַר באַזונדערע פּאַרטייען, ווייל יעדער וויסנשאַפטלעכער אמת לאָזט זיך אויסטייטשן און דינען אַלס באַזע פאַר גאָר פאַרשידענע אויספירן, האָט מען דען דערפון געצויגן די קאָנסעקווענץ, אַז מען דאַרף פאַרניכטן אַלע וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען? אַזאַ אָנזיניקן אויספיר האָט נאָך קיינער נישט געצויגן, און דערפאַר קאָן מען זיין זיכער, אַז אויך לגבי דעם רעגיאָנאַליזם וועט מען דעמדאָזיקן פאָרוואורף מער נישט איבערחזרן, ווייל אין דעם פּרט ליידט דער רעגיאָנאַליזם פון דעמזעלבן גורל ווי אַלע אַנדערע וויסנשאַפטן, ד. ה. ער ווערט אויסגענוצט אָדער מיסברויכט צו כל-ערליי נישטוויסנשאַפטלעכע, זייטיקע צוועקן, וואָס ליגן נישט אין זיין מהות.

נאָך איין טענה, נישט קיין „פּאָליטישע" נאָר אַ וויסנשאַפטלעך מעריטאַרישע טענה, וועלכע דאַרף דאָ באַרירט ווערן: אונזער וויסנשאַפט איז יונג. זי דאַרף זיך ערשט שטאַרקן און זאַמלען די כוחות. זי ליידט פון אַ גרויסער צעשפּליטערונג. קוים מיט מי האָט זי באַוויזן צו שאַפן אַ צענטראַלע אינסטיטוציע, וואָס זאַמלט די כוחות אין דער גאָרער וועלט, דעם ייִדישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט. אין דעם מאָמענט, ווען עס הייבט זיך ערשט אָן ביי אונז די צענטראַליזאַציע — קאָן מען נישט אָנהייבן גלייכצייטיק צו אַרבעטן אין אַ גראַד פאַרקערטער ריכטונג, פון רעגיאָנאַליסטישער דעצענטראַליזאַציע. מען קאָן אונז נישט גלייכן צו אַנדערע פעלקער: זיי זענען נישט צעשפּליטערט איבער דער גאָרער וועלט, זיי ליידן נישט פון אָט דער שרעקלעכער צעזייונג און צעשפּרייטונג ווי מיר — זיי קאָנען פלעגן רעגיאָנאַליסטישע אַרבעט אָן שום סכנה פאַר זייער נאַציאָנאַלן קיום, אַנדערש איז ביי אונז: מיר

לעבן איבער אַ תקופה, אין וועלכער די צעזייונג און צעשפּליטערונג באַדראָט די סאַמע וויכטיקסטע לעבנס-אינטערעסן. מיר מוזן זאַמלען, פאַרייניקן, צענטראַליזירן אויף אַלע געביטן. די טענה איז אַ גערעכטע — אַזוי ווייט ווי עס האַנדלט זיך וועגן צענטראַליזירן און זאַמלען די כּוחות. אָבער איז דאָס דען אַ סתירה צו דעם רעגיאָנאַליסטישן פּראָגראַם? יעדער פאַרנונפטיקער רעגיאָנאַליסט פאַרשטייט דאָך, אַז רעגיאָנאַליזם איז נאָך נישט דער גאַנצער אַלף-בית פון דער וויסנשאַפט, אַז ער האָט נאָר דעמאָלט אַ באַרעכטיקונג, ווען ס'עקזיסטירן גלייכצייטיק שטאַרקע צענטראַליסטישע כּוחות אין דער וויסנשאַפט, וואָס שטרעבן צום אַלגעמיינעם, וויסנשאַפטלעכן סינטעז, ווייל דער וויסנשאַפטלעכער אַנאַליז — און דאָס איז קודם-כּל גילטיק פאַר דעם רעגיאָנאַליזם — באַקומט זיין געהעריקן ווערט ערשט דורך דעם וויסנשאַפטלעכן סינטעז, אָבער נאָך וויכטיקער פאַר דעם אַרגומענט איז אַן אַנדערע פעסטשטעלונג. ווי דאַרפן מיר פאַרשטיין די לאָזונג: זאַמלען און צענטראַליזירן די לעבעדיקע כּוחות? זאָל דאָס גרויסע וואָרט „צענטראַליזאַציע און זאַמלונג" נישט זיין בלויז אַ מליצה. פאַר וועמען וועלן מיר דאָ זאַמלען, אויב מיר וועלן נישט האָבן קיין שטאַרקע לאָקאַלע אָפּטיילונגען צעזייט און צעשפּרייט אויף דער גאָרער וועלט? וואָס וועט ווערט זיין דער גענעראַל-שטאַב אָן זעלנער? וואָס וועט אונז געבן אַזאַ „זאַמלונג", וואָס וועט פאַר זיך נישט שאַפן קיין סטאַבילע, זיכערע צופלוסקוועלן? וואָס וועט תּמיד בלייבן אָפּהענגיק פון דער ספּאָראַדישער, צופעליקער, נישט-אָרגאַניזירטער מיטאַרבעט פון יחידים? נאָר געשטיצט אויף סאָלידע, שטאַרקע — לויטן רעגיאָנאַליסטישן פּרינציפּ אויפגעבויטע יסודות-קאָן געמאָלט ווערן אַ יידישע וויסנשאַפטלעכע צענטראַלע, וועלכע וועט קענען רויק קוקן אין דער צוקונפט, האָבנדיק די מאָראַלישע, פינאַנסיעלע און וויסנשאַפטלעכע הילף אין אירע רעגיאָנאַלע אָפּטיילונגען.

מגר. מ. שמוקלער

די פיזיאָגראַפישע אייגנשאַפטן פון לודמיר און אומגעגנט*)

די געאָגראַפישע לאַגע

פאַר יעדער שטאָט האָט אַ וויכטיקע באַדייטונג די געאָגראַפישע לאַגע. פון איר איז אָפּהענגיק דער קלימאַט, וואָס איבט אויס אַ גרויסן איינפלוס אויף דער געשטאַלטונג פון דעם וירטשאַפטלעכן לעבן און דערדאָזיקער פאַקטאָר דעצידירט אויך וועגן דער אַנטוויקלונג פון דער שטאָט.

לודמיר געפינט זיך 192 מ. איבערן ים-שפּיגל, אויף דער $50''$ 51^0 צפונדיקער ברייט און 24^0 19^0 פון דער מזרחדיקער לענג. די שטאָט ליגט אויפן רעכטן ברעג פונם טייך לוגאַ, בשכנות פון קאָוועל און לוצק.

כּדי זיך צו באַקאָנען נענטער מיט דער געאָגראַפישער לאַגע פון לודמיר, מוז מען נעמען אין אַכט די צעטיילונג פון דער וואָלינער וואָיעוודשאַפט, ווייל ווי מיר וועלן זען, פאַרנעמט לודמיר אין דערדאָזיקער וואָיעוודשאַפט אַן אייגנאַרטיקע לאַגע.

די וואָלינער וואָיעוודשאַפט ווערט איינגעטיילט אין 4 געביטן: 1) פּאָדאָליער וואָלין; 2) מיטל וואָלינער דערהויבונג; 3) קליין פּאָלעסיע, וועלכעס טיילט אָפּ די צוויי דערמאָנטע געביטן פון זיך און 4) פּאָליעסער וואָלין. לודמיר געפינט זיך אויפן סאַמע מערב פון דער וואָלינער וואָיעוודשאַפט. די שטאָט ליגט אויף דער דרומדיקער גרענעץ פון פּאָליעסער וואָלין. אַזויאַרום גרענעצט זיך די שטאָט מיט דער מיטל וואָלינער דערהויבונג. פון דעם איז געדרונגען, אַז לודמיר ליגט אויף דער גרענעץ פון צוויי וואָלינער שטחים, וועלכע זענען אַגב גאַנץ פאַרשידנאַרטיק אין דער ווערטיקאַלער און האָריזאָנטאַלער פאָרמירונג פון זייער אויבערפלאַך, ווי אויך אין דעם געבוי פונם באָדן. דורך דעם איז קלאָר, אַז לודמיר מוז באַזיצן די אייגנשאַפטן פון ביידע שטחים; די שטאָט איז פאַקטיש אַ קאָמפּילאַציע פון שטריכן פון ביידע אויבנדערמאָנטע לאַנדטיילן הן פיזיאָגראַפיש און הן וירטשאַפטלעך. אָבער אין אַ גרעסערער מאָס געפינט זי זיך אונטער דער ווירקונג פון דער מיטל-וואָלינער דערהויבונג.

לודמיר מיט זיין פּאָוויאַט שטעלט מיט זיך פאָר אַ פלאַכלאַנד, נאָר אין אייניקע ערטער באַגעגנט מען נישט באַדייטנדיקע דערהויבונגען. די אויבערפלאַך פון לודמירער פּאָוויאַט הויבט זיך אויף

*) אַ טייל פון אַ מאַגיסטער-עלאַבאָראַט א. ט.: „די געהויקסן-גרופּן פון לודמיר און אומגעגנט".